

HERØY
kommune

Planstrategi 2024–2027

Høyringsutkast, mai 2024

EI BÅTLENGD FØRE

Innholdsliste

1. Føremål med kommunal planstrategi?	3
1.1 Prosess.....	3
2. Rammer og føringar for arbeidet	4
2.1 Berekraftmåla	4
2.2 Nasjonale forventningar 2023-2027.....	6
2.3 Forventningsbrevet 2024	7
2.4 Regional planstrategi.....	8
2.5 Fylkesplan	8
3. Plan og styringssystemet i Herøy kommune	9
3.1 Evaluering av førre planstrategi	11
4. Utviklingstrekk og viktige utfordringar i Herøy kommune	11
4.1 Demografisk utvikling i Herøy kommune	12
4.2 Næringsliv og kompetanse	18
4.3 Areal, miljø og klima	23
4.4 Levekår og folkehelse	29
4.5 Kommunale tenester i Herøy kommune og organisasjon.....	32
Kommunen sin økonomi	34
5. Planoversikt	36
6. Kjelder.....	40
Figurliste	42
Tabelloversikt	42

1. Føremål med kommunal planstrategi?

Planstrategi er eit overordna styringsverktøy som skal prioritere planoppgåver for kommunen i åra 2024-2027. Kommunestyret er etter plan- og bygningslova §10-1 pålagt å vedta ein kommunal planstrategi seinast eit år etter konstituering av nytt kommunestyre. Planstrategien gir retningslinjer for tiltak knytt til plan og utvikling i kommunen, og skal innehalde ei drøfting av kommunen sine strategiske val knytt til samfunnsutvikling, som arealbruk, miljøutfordringar, dei ulike sektorane si verksemd, og vurdering av kommunen sine planbehov i valperioden. Planstrategien er ikkje ein plan med mål og strategiar, men eit overordna styringsdokument som ein brukar for å vedta kva planoppgåver kommunen skal starte opp eller rullere for den komande perioden. Den skal sikre overordna planlegging, og ta føre seg utfordringane kommunen kjem til å møte, sett opp mot samfunnsutvikling, klimaendringar, miljøutfordringar, folkehelse og utfordringar i tenesteytinga.

Medverknad i planstrategien vert tatt vare på gjennom offentleg ettersyn. Det er eit krav om å innhente synspunkt frå statlege og regionale styresmakter, samt nabokommunar i forbindelse med arbeidet med planstrategien, dette blir gjort i perioden med offentleg ettersyn. Arbeidet med planstrategien skal ikkje vere meir omfattande enn nødvendig, den skal innehalde ei oversikt over utfordringane og vala til kommunen, sett opp mot samfunnsutvikling, arealbruk samstundes som den gir ei vurdering av planbehovet i kommunen. Dette skal gjere at planlegginga i kommunen blir behovsstyrt.

1.1 Prosess

Arbeidet med planstrategien starta hausten 2023, og har vore leia av samfunnsplanleggar. Hausten 2023 vart dokumentet *“Kunnskapsgrunnlag for Herøy kommune”* utarbeida som eit kunnskapsgrunnlag for arbeidet med planstrategien. Dokumentet er ei samling av statistikk og ulike data, samt viktige utviklingstrekk for Herøy kommune. Eit felles kunnskapsgrunnlag for kommunen er nyttig når ein skal diskutere utfordringar og moglegheiter. Prosessen med å utvikle kunnskapsgrunnlaget føregjekk parallelt med utarbeidinga av folkehelseoversikta. Samfunnsplanleggar og folkehelsekoordinator har derfor samarbeida tett og kontinuerleg, og mykje av data i kunnskapsgrunnlaget er henta frå folkehelseoversikta. Det blei starta opp kommunalt planforum i forbindelse med arbeidet med planstrategi. Kommunedirektør, kommunalsjefar, leiar for avdeling utvikling og folkehelsekoordinator har då vore tett kopla opp mot arbeidet med planstrategien.

2. Rammer og føringar for arbeidet

Lovgrunnlag *Plan- og bygningsloven §10-1. Kommunal planstrategi*

“Kommunestyret skal minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.

Kommunen skal i arbeidet med kommunal planstrategi innhente synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner. Kommunen bør også legge opp til bred medvirkning og allmenn debatt som grunnlag for behandlingen. Forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling.

Ved behandlingen skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer. Kommunestyret kan herunder ta stilling til om det er behov for å igangsette arbeid med nye arealplaner i valgperioden, eller om gjeldende planer bør revideres eller oppheves.

Utarbeiding og behandling av kommunal planstrategi kan slås sammen med og være del av oppstart av arbeidet med kommuneplanen, jf. kapittel 11.”

Plan- og bygningslova §10-1 seier at kommunestyret skal utarbeide og vedta ein kommunal planstrategi for kvar valperiode. Kommunane skal legge regional planstrategi til grunn for utarbeidinga av kommunal planstrategi. Planstrategien skal også ta utgangspunkt i nasjonalt forventningsbrev, FN sine berekraftsmål og kommunen sitt kunnskapsgrunnlag og folkehelseoversikt. Dei nasjonale forventningane er retningsgjevande, og må sjåast i samanheng med andre føringar. Kommunen skal etter lov om folkehelsearbeid §5 utarbeide ny folkehelseoversikt kvart fjerde år. Oversikta skal vise helsetilstanden i kommunen og identifisere faktorar som påverkar innbyggjarane si helse. Utfordringar i folkehelseoversikta skal drøftast i kommunen sin planstrategi.

2.1 Berekraftmåla

For å drive berekraftig kommunal planlegging skal kommunane bruke FN sine berekraftsmål som utgangspunkt for all kommunal planlegging (Statsforvaltaren, 2024). FN sine berekraftsmål er verdas felles arbeidsplan for å imøtekome dagens behov utan å øydelegge moglegheitene for at komande generasjonar skal få dekkja sine behov. Denne felles arbeidsplanen skal utrydde fattigdom, kjempe

mot ulikskap og stoppe klimaendringane innan 2030. FN sine berekraftsmål består av 17 mål og 169 delmål. Måla skal fungere som ei felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn (FN, 2024).

Måla er demokratisk utarbeida, med innspel frå land over heile verda, og frå omtrent ti millionar menneske. Dei bygg vidare på tusenårsmåla, men er utforma for å konkret gjere noko med årsakene til fattigdom, ulikskap og klimaendringar. Eit av hovudprinsippa er at ingen skal bli utelatne, dei mest sårbare skal bli prioriterte. Menneske med nedsett funksjonsevne, flyktningar, etniske og religiøse minoritetar, jenter og urfolk er eksempel på ekskluderte grupper (FN, 2023).

Berekraftsmåla har stor innverknad på norsk politikk, både i kommunar, lokalsamfunn og nasjonalt. Noreg har oppfylt fleire av måla, men det står likevel igjen mykje arbeid. Måla Noreg ligg dårlegast an til å oppnå, er berekraftsmål 2 *Utrydde svolt*, 12 *Ansvarleg forbruk og produksjon*, 13 *Stoppe klimaendringane* og 15 *Livet på land*. Eit av problema er at Noreg ofte prioriterer å utnytte naturen sine ressursar, framfor å verne økosystema og naturmangfaldet *berekraftsmål 15*. I tillegg eksporterer vi mykje olje og gass *berekraftsmål 13*, kaster mykje elektronisk utstyr *berekraftsmål 12*, og et mykje kjøtt som gir høge metan utslepp *berekraftsmål 2* (FN, 2023).

FN SINE BEREKRAFTSMÅL

Figur 1. FNs bærekraftsmål (FN, 2023).

2.2 Nasjonale forventningar 2023-2027

Regjeringa legg kvart fjerde år fram nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging for å fremje ei berekraftig utvikling i heile landet. Forventningane skal følgast opp i arbeidet med planstrategiar og planar i fylkeskommunane og kommunane. Statlege styresmakter skal legge til grunn forventningane når dei tek del i planprosessar. Plan- og bygningslova §3-5 og §6-1 slår fast at staten kvart fjerde år må levere forventningar til den regionale og kommunale planlegginga. Det vert vist til oppgåver og interesser som regjeringa meiner er viktig at fylkeskommunen og kommunane tek opp i planlegginga for å bidra til gjennomføring av nasjonal politikk.

Føremålet med dei nasjonale forventningane er å etablere eit felles grunnlag for fylkeskommunane, kommunane og statlege styresmakter, slik at planprosessane blir effektive og målretta og at ein unngår unødige motsegner. Dokumentet er retningsgjevande og formidlar ikkje alle nasjonale mål, oppgåver og interesser som planlegginga skal vareta. Dokumentet må derfor sjåast i samanheng med aktuelle lover, forskrifter, meldingar til Stortinget og rundskriv.

Regjeringa forventar at fylkeskommunane og kommunane legg berekraftsmåla, dei nasjonale klima- og miljømåla og lokalt folkestyre til grunn for samfunns- og arealplanlegginga, og legg til rette for trygge, berekraftige og levande lokalsamfunn i heile landet. Gode lokalsamfunn er grunnsteinar i ei berekraftig utvikling, og det er viktig å motverke sentralisering som svekkjer lokale tenester og tilbod. Levande distrikt er også avgjerande for å sikre matproduksjonen og at jordbruksareala blir haldne i drift (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2023). I dei nasjonale forventningane for 2023-2027 legg regjeringa vekt på fem fokusområde:

- Samordning og samarbeid i planlegginga
- Trygge og inkluderande lokalsamfunn
- Velferd og berekraftig verdiskaping
- Klima, natur og miljø for framtida
- Samfunnstryggleik og beredskap

Noreg har gode føresetnader for å nå mange av berekraftsmåla innan 2030, men har fortsett utfordringar med å nå måla om reduserte klimagassutslepp, ansvarleg forbruk, ressursbruk, bevaring

av naturmangfald og mindre ulikskap. Desse utfordringane må fylkeskommunane og kommunane løyse gjennom planlegginga.

Dei nasjonale forventningane for 2023-2027 er som sist basert på 2030 Agendaen og FN sine berekraftsmål. Regjeringa kjem med heile 72 forventningar til den regionale og kommunale planlegginga, men er tydelege på at det er viktig å tilpasse forventningane til region eller kommune, planbehov og dei gjeldande utviklingstrekk. Det blir trekt fram at vekst og utvikling av tettstader er viktig, at vi står ovanfor ei aldrende befolkning som vil gi nye utfordringar knytt til pleiebehov og redusert arbeidskraft då ein stor del av befolkninga er aldrende. Det vert også lagt vekt på å sjå forventningane i si heilheit, å ikkje bli for detaljorientert. Forventningane må tilpassast utfordringar, utviklings- og planbehovet til kommunen.

2.3 Forventningsbrevet 2024

Statsforvaltaren i Møre og Romsdal sende ut *Forventningsbrevet 2024: Nasjonale forventningar til kommunane* i starten av 2024. Forventningsbrevet legg vekt på at det er viktig å forstå tida vi er inne i no, og at det er viktig å vere bevisst dei store rammene. Vi står ovanfor eit utfordringsbilde med klimaendring og tap av natur, det er krig i Europa og Midtausten, vi får mange flyktningar til landet og fattigdomen og utanforskapet stig. Kommunane har ein strammare økonomi, befolkninga blir eldre, vi har mangel på folk og kompetanse og usikkerheit rår på fleire område. Vi må bu oss på endringar i mykje, og vi må ta stilling til kunstig intelligens (KI) som både kan vere ei utfordring og ei moglegheit.

For å imøtekomme dette komplekse utfordringsbildet vert det stilt ei rekke forventningar sett opp mot berekraftig kommunal planlegging, kommuneøkonomien, tenestetilbod til barn og unge, gode helse- og omsorgstenester, ei trygg og framtidretta samfunnsutvikling og arealbruk, berekraftig landbruksforvaltning og samfunnstryggleik og beredskap.

Berekraftig kommunal planlegging og interkommunale samarbeid er viktigare enn nokon gong. Det blir forventa at kommuneøkonomien blir tilpassa verksemda slik ein kjem i økonomisk balanse. Kommunane skal samtidig gi eit godt og samordna tenestetilbod til alle barn og unge. Dei skal bli sett, høyrde og møtt. Kommunane har ansvar for å gi individuelt vurderte helse-, sosial- og omsorgstenester til alle innbyggjarar. Det blir forventa at kommunane ikkje bygger ut areal med store

karbonlager som skog og myr, og at naturmangfald blir teke vare på. Kommunane skal ha ei berekraftig landbruksforvaltning, og kommunane har også eit omfattande ansvar for å forebygge og handtere kriser.

2.4 Regional planstrategi

Regional planstrategi er eit felles styringsverktøy for kommune, fylke, stat, næringsliv og frivilligheit, for at ein saman skal oppnå ønska utvikling i fylket. Plan- og bygningslova §7-1 seier at alle fylkeskommunar skal utarbeide ein regional planstrategi for kva fylkestingsperiode. Regional planstrategi er fylkeskommunen sitt overordna plandokument, og inneheld ein gjennomgang av utfordringar og moglegheiter for Møre og Romsdal, og kva planbehov dette gjer.

Regional planstrategi for 2025-2028 er bygd opp rundt FN sine berekraftsmål, og dei tre berekraftsdimensjonane; den miljømessige dimensjonen, den sosiale og kulturelle dimensjonen og den økonomiske dimensjonen. Planstrategien sine langsiktige utviklingsmål som også er forankra i “Fylkesplan for Møre og Romsdal” og er bygd opp rundt berekraftsdimensjonane slik:

- *Samarbeidsfylket*; Møre og Romsdal skal bli god på regionbygging og samarbeid. (Berekraftsmål nr. 17, *samarbeid for å nå måla*).
- *Miljøfylket*; Møre og Romsdal skal vere pådrivar for å løyse klima- og miljøutfordringane. (Den miljømessige dimensjonen).
- *Inkluderings- og kompetansefylket*; Møre og Romsdal skal vere eit attraktivt og inkluderande fylke der folk vel å bu. (Den sosiale og kulturelle dimensjonen).
- *Verdiskapingsfylket*; Møre og Romsdal skal ha eit konkurransedyktig næringsliv og ein innovativ offentleg sektor. (Den økonomiske dimensjonen).

2.5 Fylkesplan

Fylkesplan for berekraftfylket Møre og Romsdal 2025-2028 er utarbeida av fylkeskommunen for å svare på behova og utfordringane som kjem fram i Regional planstrategi. Planen inneheld 17 mål for fylket, organisert under mål for samarbeidsfylket, miljøfylket, inkluderings- og kompetansefylket og for verdiskapingsfylket. Desse måla legg igjen føringar for arbeidet med den kommunale planstrategien for Herøy kommune.

3. Plan og styringssystemet i Herøy kommune

For mange kommunar er det naturleg å kople planstrategiarbeidet opp mot å setje nye politikarar inn i kommunen sitt plansystem og gjere dei kjende med gjeldande kommuneplan. Dette vil også gi kommunestyret anledning til å drøfte behovet for endringar i kommunen sine planar.

Plansystemet er til for å setje kommunepolitikk i system, og deretter setje den i verk gjennom ulike tiltak i økonomiplan og verksemdplanar. Herøy kommune legg opp til eit hierarkisk plansystem der kommuneplanen definerer dei overordna måla for utviklinga. Desse måla sjåast i samanheng og skaper ein raud tråd for andre underliggande planar. Ved å ha eit integrert plansystem der kvar enkelt plan er forankra i overordna plan og føringar som ligg i den, har ein eit godt grunnlag for å drive ei heilskapleg samfunnsutvikling som tek vare på ulike oppgåver og interesser.

Kommuneplanen er det overordna styringsdokumentet for kommunen, og skal gje langsiktige føringar for den kommunale verksemda og utviklinga i kommunen. Økonomiplanen skal bidra til at ressursane vert nytta på best mogleg måte, og at tenestetilbodet vert tilpassa utviklinga i behovet til innbyggjarane og inntektsrammene. Prioriteringar i budsjettet skal vere forankra i økonomiplanen, som igjen skal vere forankra i samfunnsdelen.

Herøy kommune vedtok kommuneplanen sin samfunnsdel i 2022, og arealdelen vart vedteken i 2014. Arealdelen er planlagt revidert i 2026. Dette er dei overordna styringsverktøya til kommunen. I samfunnsdelen vedtok kommunestyret at *trivsel, miljø, samhald og nyskaping* skal vere måla for kommunen. Det er også fastsett tre gjennomgåande perspektiv, *livsmeistring, likestilling og berekraft*. Samfunnsdelen legg og vekt på fire sentrale satsingsområde;

Heilskapleg utvikling

- Heile Herøy
- Verdiskaping
- Godt liv, heile livet
- Naturen
- Tryggleik og beredskap

Inkluderande lokalsamfunn

- Bu
- Inkludering

Oppvekst og identitet

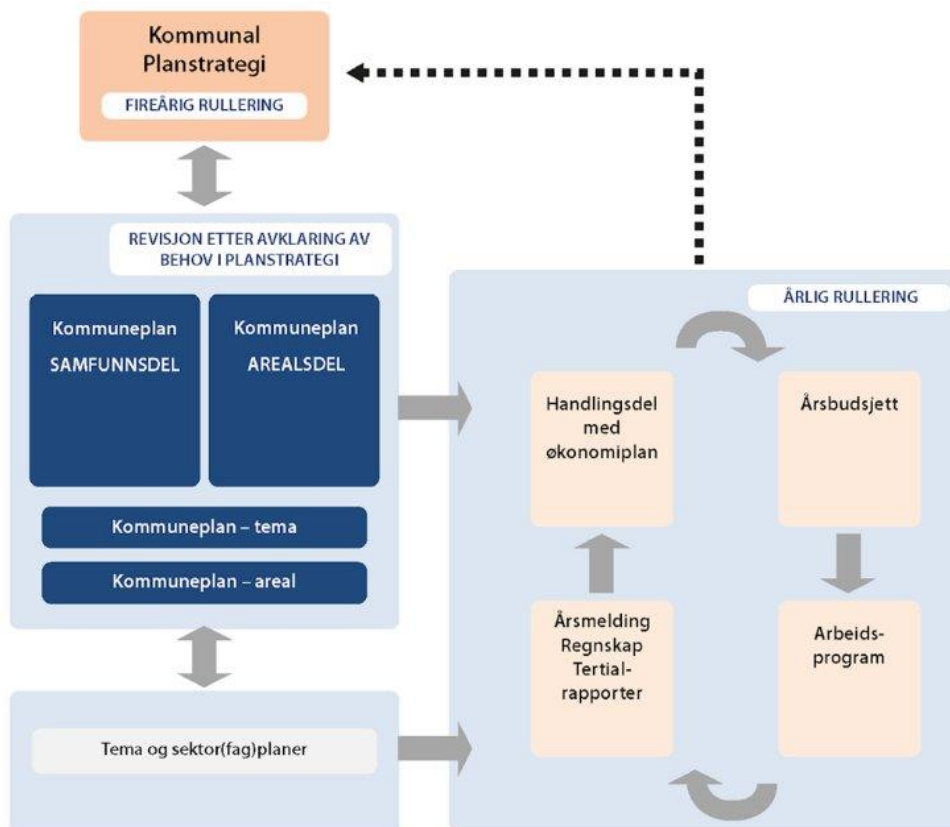
- Oppvekst
- Identitet

Infrastruktur

- Samferdsel
- Offentleg infrastruktur

I arealdelen legg ein langsiktige strategiar for areal og korleis kommunen ønsker å disponere areala i kommunen til ulike formål, og med det skal ein bidra til å realisere måla i samfunnsdelen. Dei enkelte kommunedelplanane skal legge føringar frå kommuneplanen til grunn. Kommunedelplanane blir utarbeida etter behov, for eksempel der det er behov for ytterlegare konkretiseringar og operasjonisering av dei overordna måla i kommuneplanen.

PLANSYSTEMET I HERØY

Figur 2. Plansystemet i Herøy kommune (Kommunal- og distriktsdepartementet).

3.1 Evaluering av førre planstrategi

I førre planstrategi blei fyljande planar planlagd revidert, rullert, starta opp og ferdigstilt i løpet av planperioden: Kommuneplanen sin arealdel, kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet, kommunedelplan for kulturminne, kommunedelplan for avlaup, kommunedelplan for hamn, kommunedelplan for bustadpolitikk, kommunedelplan landbruksplan, kystsoneplan, tverrfaglegplan, frivilligplan, heilskapleg ROS, rusmiddelpolitisk handlingsplan, eldreplan og beredskapsplan. Ingen av planane vart revidert, rullert, starta opp eller ferdigstilt i løpet av planperioden, og blir derfor vidareført i denne valperioden. Sjå kapittel 5 planoversikt for meir informasjon.

Fyljande planar vart revidert, starta opp, ferdigstilt og oppdatert i førre planperiode:

Kommuneplanen sin samfunnsdel, kommunedelplan for helse og omsorg, kommunedelplan for klima, kommunedelplan for strategisk næringsutvikling, kommunedelplan for trafikktrygging, alkoholpolitisk handlingsplan, pandemiplan, strategisk kompetanse- og rekrutteringsplan, plan mot vald i nære relasjonar, plan for habilitering og rehabilitering og legeplan.

4. Utviklingstrekk og viktige utfordringar i Herøy kommune

Sett i den store samanhengen, skil vi oss ikkje mykje ifrå dei andre kommunane i landet. Dei aller fleste kommunane i landet står ovanfor ei eldrebølgje, og mindre arbeidskraft. Det er tronge økonomiske tider, ikkje bere for oss, men for veldig mange andre også. Dei små tettstadane slit med låg befolkningsvekst, dette gjeld også Herøy og mange fleire kommunar. Vi har store mål å nå i forhold til klima, men lite ressursar til å jobbe med dette. Det er krig, og vi må ta imot fleire flyktningar, samstundes som vi allereie har knappe ressursar elles i kommunen.

Store internasjonale trendane som påverkar oss er digitaliseringa og alt dette medfører av nye måtar å arbeide på, samt nye tenester og kompetansen vi treng. Globalisering og økt samhandling, Ukrainakrigen som gi oss utfordringar med handtering av flyktningar, endringar i globale verdikjeder og høgare handelskostnader. Pandemien har redusert aktivitetsnivået i lokalsamfunna, folk har fått nye vanar, og den har påverka økonomien. Naturtap og klimaendringar og urbaniseringa som gjer at folk vel å flytte til større byar, og vekk frå små tettstadar.

For å kartlegge utfordringane i Herøy kommune har det blitt utarbeida eit omfattande kunnskapsgrunnlag i forkant av arbeidet med planstrategien. Dette kunnskapsgrunnlaget er ei samling av statistikk, utviklingstrekk, tal og fakta som seier noko om korleis situasjonen er i kommunen. Kunnskapsgrunnlaget skal danne ei oversikt over dei ulike utviklingstrekk i kommunen innan tema som folketal, busetting, utdanning, folkehelse og klima. Statistikk er nyttig for å teikne eit utfordringsbilete for kommunen, og eit samla kunnskapsgrunnlag er nyttig når ein skal diskutere utfordringar og moglegheiter. Kjelder som er nytta i utarbeidinga av kunnskapsgrunnlaget er blant anna kommunens planar, folkehelseoversikta, ung-data undersøking, oppvekstprofilen, SSB, fylkesstatistikk med meir.

Folkehelseoversikt 2024-2028 er under revidering, derfor har arbeidet med den føregått parallelt med planstrategiarbeidet. Det har vore godt samarbeid mellom samfunnsplanleggar og folkehelsekoordinator, og folkehelseoversikta har gitt eit godt grunnlag for arbeidet med planstrategien.

4.1 Demografisk utvikling i Herøy kommune

Dette kapitlet tek føre seg fylgjande berekraftsmål:

Hovudtrekk for befolkningsammansettinga i kommunen er at det er forventa ein moderat nedgang i folketalet framover. Talet på eldre (80+) vil auke jamt til over 900 personar i 2040 frå om lag 490 i dag, samstundes vil talet på barn og unge gå nedover. Sjølv om mange eldre er friske lenger vil talet eldre på sikt skape behov for fleire tenester. Talet på personar som bur aleine aukar mest i aldersgruppa 45+ og det er ei skeiv kjønnsfordeling i kommunen med fleire menn enn kvinner (Folkehelseoversikt, 2024).

4. Kvartal i 2023 var det 8968 innbyggjarar i Herøy kommune (SSB, 2023). Medrekna tal fødde, døde, til- og fråflytta hadde Herøy i 2023 ein vekst i befolkninga på 18 personar (Kommuneprofilen, 2024).

Det er likevel forventa ein nedgang i befolkninga, med estimerte befolkningstal for 2030 på 8456 personar og i 2050 på 8171 personar. 27% av befolkninga i kommunen er over 60 år, eit tal som er 3% høgare enn landsgjennomsnittet. Dette tydar på at vi har ein høgare del aldrande befolkning enn gjennomsnittleg befolkning i landet (SSB, 2024).

BEFOLKNINGSUTVIKLINGA I HERØY

Figur 3. Befolkningsutviklinga 2008-2023 (Møre og Romsdal fylkeskommune, 2023).

I figuren over kan vi sjå folketalsutviklinga i Herøy kommune frå år 2008 – 2023, fordelt på befolkninga elles, og innvandrarbefolkninga. Her ser vi tydeleg at innvandrarbefolkninga er med på å gi oss vekst i folketallet i kommunen. Den desidert største delen av innvandringa i kommunen kjem frå Europa. I 2023 hadde kommunen størst innvandring frå Litauen, med 330 personar, deretter frå Ukraina med 185 personar, etterfylt av 183 personar frå Polen. Det er elles 63 personar frå Syria, 29 frå Eritrea, 26 frå Tyskland, og nokre få frå Sverige, Irak og Somalia (SSB, 2023).

Ut i frå ei framskriving av forventa folkemengd fordelt på ulike aldersgrupper kan ein bli betre rusta for å seie noko om utfordringar ein står over for. Vi kan sjå at for å imøtekome utviklinga med nedgang i folketal og ei aldrande befolkning er det nødvendig å planlegge godt for korleis ein skal

imøtekome denne utfordringa. Framskrivinga seier også noko om kor mange barn og unge vi kan vente i løpet av dei neste åra. Dette er gode verktøy å ta med i planlegging dersom ny skule skal byggast.

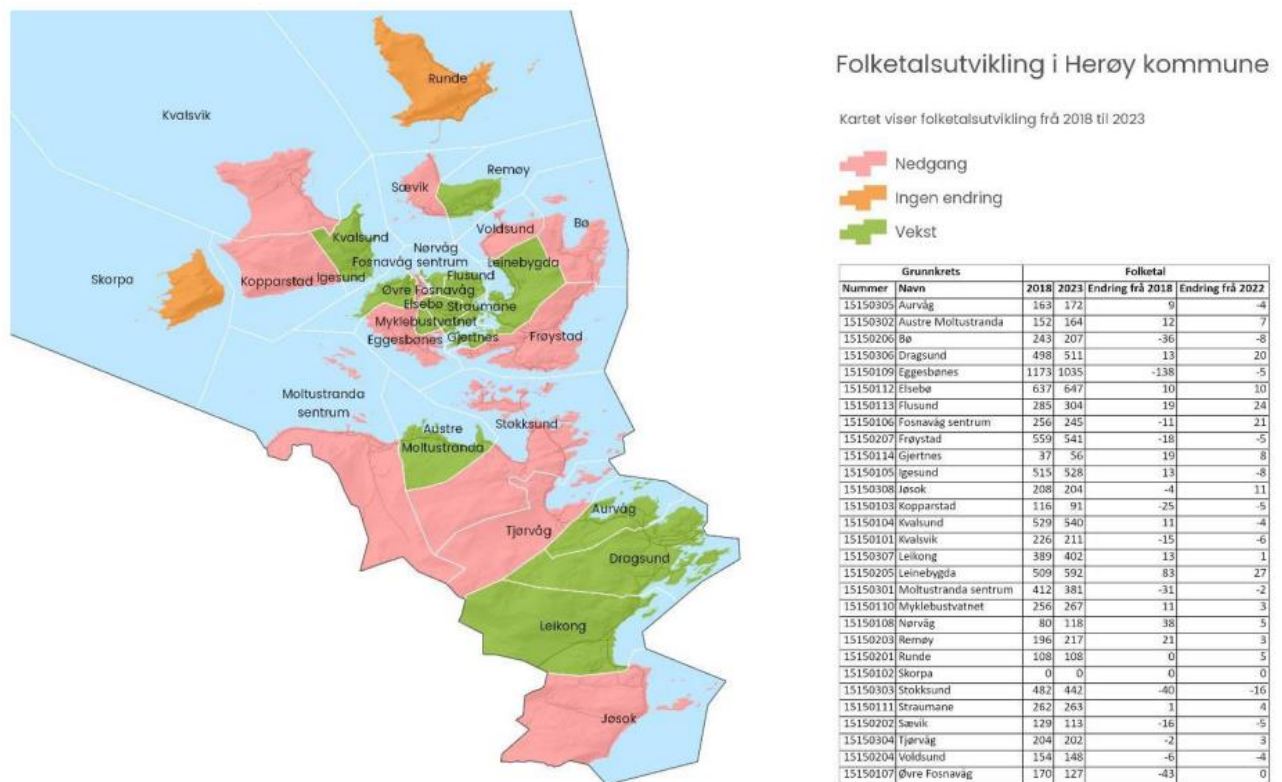
FOLKETAL FORDELT PÅ ALDERSGRUPPER

	2023	2030	2040	Endring frå 2023-2040
0-5 år	539	532	503	-36
6-15 år	1073	965	934	-139
16-19 år	451	423	377	-74
20-66 år	5100	4958	4603	-497
67 år eller eldre	1705	1988	2342	637
Totalt	8868	8866	8759	-109

Tabell 1. Fremskrevet folkemengde (SSB tabell 11668).

Kommunen har ei ujamn kjønnsbalanse, i 2023 var det 284 fleire menn enn kvinner i kommunen, og forskjellen er størst i dei yngre aldersgruppene. Dette skuldast gjerne at yngre kvinner reiser ut for å studere, og kjem ikkje tilbake til kommunen.

Folketalsutvikling i Herøy kommune

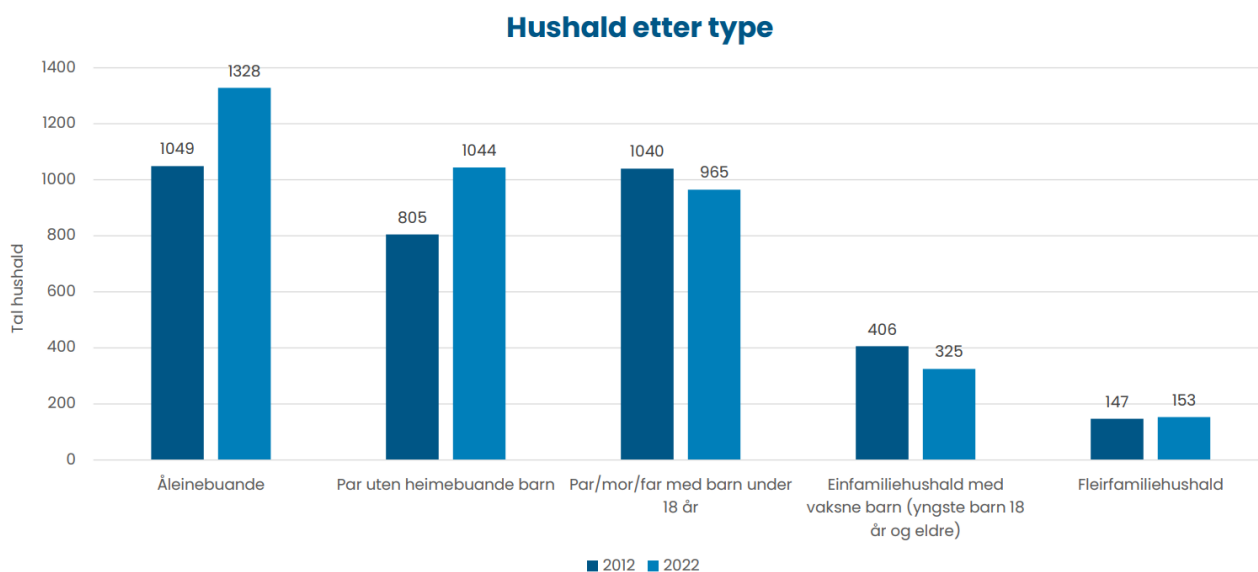

Figur 4. Folketalsutvikling i Herøy kommune, (Møre og Romsdal fylkeskommune, 2023).

I figuren over kan vi sjå kvar det har vore vekst, nedgang eller inga endring i folketalsutviklinga i kommunen. Eggesbønes som er den mest folketette plassen i kommunen har hatt den største nedgangen i tal personar, medan Leinebygda har hatt den største auken i tal personar. Elles i fylket ligg vi som ei kommune med noko vekst frå 2022 til 2023, frå +0,5 til +1,4 prosent (Møre og Romsdal fylkeskommune, 2023).

Vi kan sjå i figuren under at vi har hatt ei stor auke i tal åleinebuande i kommunen. Det er vanleg å bu åleine i starten og slutten av vaksenlivet, men dei siste åra har det vore ei moderat auke i tal åleinebuande der auka er størst for aldersgruppa 45+. Dette kan tyde på at fleire opplev samlivsbrot (Folkehelseoversikt, 2024). Åleinebuande blir rekna for å vere ei potensielt utsett gruppe, knytt til helse, økonomi og sosial støtte. Blant åleinebuande er det også fleire som slit med psykiske plagar, samanlikna med dei som ikkje bur åleine (FHI, 2023). Førebygging av einsemd er stadig viktigare og dette kan ein mellom anna gjere ved å skape meir openheit og fleire møtestader på tvers av generasjonar og kultur.

HUSHALD ETTER TYPE

Figur 5. Hushald etter type (Møre og Romsdal fylkeskommune, 2023).

For å imøtekomme innbyggerane sine behov i forhold til bustader er det viktig at kommunen har oversikt over bustadmassen i kommunen, samt kva hushald ein har. Kommunen har hatt ei auke i tal åleinebuande, og dette kan påverke kva bustadstyper desse personane har behov for. Samstundes er det viktig å ta omsyn til bustadmarknaden og sjå kva type bustadar innbyggerane etterspør. Ønsker kommunen seg tilflytting av yngre par i etableringsfasen er det viktig å legge til rette for dette ved utbygging og sal av bustadtomter.

§5 i lov om kommunens ansvar på det bustadsosiale feltet skal ei oversikt over behovet for ordinære og tilpassa bustader for vanskelegstilte på bustadmarknaden inngå som grunnlag for arbeidet med den kommunale planstrategien. Med vanskelegstilte meinast personar som ikkje kan ivareta sine interesser på bustadmarknaden, og treng bistand til å skaffe eller behalde eigna bustad. Dette kan eksempelvis vere personar med økonomiske, sosiale, eller helse- og omsorgsrelaterte utfordringar.

Hovudutfordringar

- Vi står overfor ei framtid med nedgang i folketalet og ei aldrande befolkning
- Auke i tal åleinebuande
- Det er ujamn kjønnsbalanse i kommunen

- Vi har ei lita auke i folketalet i kommunen, men denne auka er det innvandrarbefolkninga som står for
- Framskrivingar viser at talet på barn og unge går nedover, men tek ikkje høgde for at flyktningar kjem og tek med seg barn til kommunen

Desse planane skal imøtekome utfordringane:

- Eldreplan ferdigstillast i 2024
- Helse og omsorgsplan 2019

Planane legg mellom anna føringar for ei framtid med fleire eldre, førebygging av einsemd, og fleire møtestader for eldre. Planane tek og føre seg korleis ein skal legge til rette for at eldre kan bu lenger heime.

- Temaplan for psykisk helse og rus
- Førebyggande plan

Tek føre seg utfordringar knytt til auka i tal åleinebuande i kommunen, og utfordringane dette kan medføre som einsemd og eventuelle psykiske plager. Helsestasjonen legg også opp til foreldrestøttande tiltak, og kommunen har fått familierapeut som kan vere eit førebyggande tiltak for å hindre samlivsbrot, og dermed redusere talet på åleinebuande.

- Utviklingsplan for Fosnavåg sentrum ferdigstillast i 2024

Planen tek føre seg arbeid med byutvikling, legg til rette for fleire møtestadar på tvers av generasjonar og kultur som igjen kan vere med på å førebygge einsemd. Arbeid med byutvikling er også viktig for å gjere kommunen attraktiv for buande i kommunen, tilflyttarar og turistar. Planen kan gi positive ringverknader når det kjem til den ujamne kjønnsbalansen i kommunen, då eit attraktivt sentrum med gode tilbod kan vere ein faktor som er med på å trekke fleire kvinner til kommunen.

- Skulebruksplan

Framskrivingar viser at tala på barn og unge går nedover, og ein pressa kommuneøkonomi gjer at ein må sjå korleis den framtidige skulestrukturen i kommunen skal vere.

4.2 Næringsliv og kompetanse

Dette kapittelet tek føre seg fyljande berekraftsmål:

Herøy kommune er ei fiskeri og offshore kommune, og har lange tradisjonar innan fiskeri.

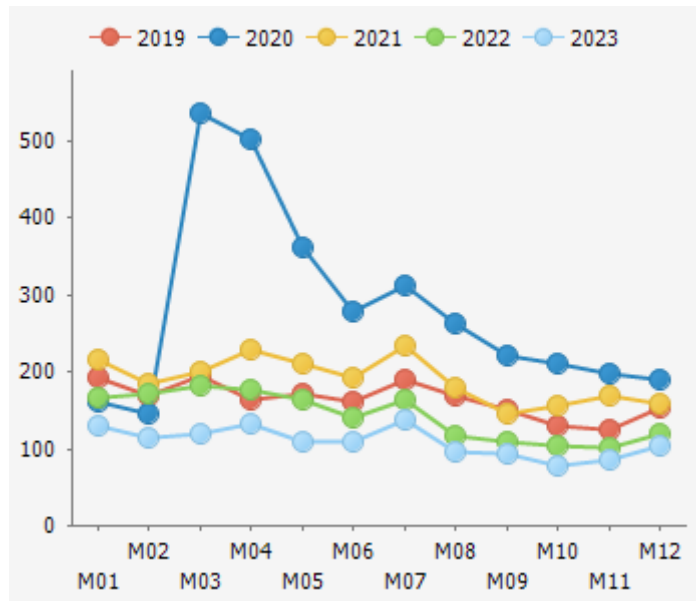
Kommunen er del av den maritime klynga, og er rekna som eit nasjonalt tyngdepunkt innan det maritime (Møre og Romsdal fylkeskommune, 2024). Dei enorme ressursane i det fiskerike havet har alltid vore grunnlag for busetnad, vekst og utvikling. Båten har våre, og er fortsett ein sentral del av livet til dei omtrent 9000 innbyggjarane, og ein stor del av Norges fiskeri- og offshorearlag har adresse i kommunen (Herøy kommune, 2023).

I fylje samfunnsdelen til Herøy kommune tek kommunen sin visjon utgangspunkt i båten *“Herøy - ei båt lengd føre”*. Båten er motivet i kommunevåpenet og det er sagt at konkurransen mellom reiarane i kommunen er det som har drive utviklinga framover. Næringslivet i kommunen er på enkelte område leiande på den internasjonale marknaden. Visjonen gjeld for organisasjonen og kommunen som heilskap, og seier at kommunen skal vere offensive og forankra i det marine og maritime. Gjennom mandatet til kommunen *“Herøy kommune skal vere ei attraktiv kommune å besøke, bu og arbeide i”* søkjer kommunen å vere attraktive for turistar, busetting og tilby attraktive arbeidsplassar. Kommunen kan ikkje nå mandatet på eiga hand, det skjer i samarbeid næringslivet, offentlege styresmakter, forskning og utdanning og frivillige organisasjonar.

I Herøy kommune er det 67% sysselsette, ein prosent meir enn landsgjennomsnittet. 32,6% av befolkninga var utanfor arbeid, utdanning og arbeidsmarknadstiltak i 2022, men dette skil oss ikkje mykje frå resten av fylket der lågaste tal ligg på 27,2% og høgaste tal er på 37,9%. Møre og Romsdal

hadde i 2022 ni kommunar som hadde arbeidsplassdekning på over 100%, Herøy var ei av desse kommunane. Kommunen har få sysselsette i statsforvaltninga (0,8%), men dette gjeld og for 20 andre kommunar i fylket som har under 4% sysselsette i statsforvaltninga (Møre og Romsdal fylkeskommune, 2023). Figuren under viser antal arbeidsledige i Herøy per måned for dei gitte årstala. Den store auka arbeidsledige i starten av 2020 skuldast Covid-19.

ANTAL ARBEIDSLEDIGE

Figur 6. Antal arbeidsledige (Kommuneprofilen, 2024).

I 2023 var det registrert 1055 bedrifter i Herøy, 159 fleire enn for ti år sidan. Den største auka har vore innan bedrifter utan tilsette, der har vi no 674 bedrifter og elles har kommunen blant anna ti bedrifter som har over 100 tilsette. I Herøy er det størst utpendling til Ulstein kommune, og kommunen har størst innpendling frå Sande kommune.

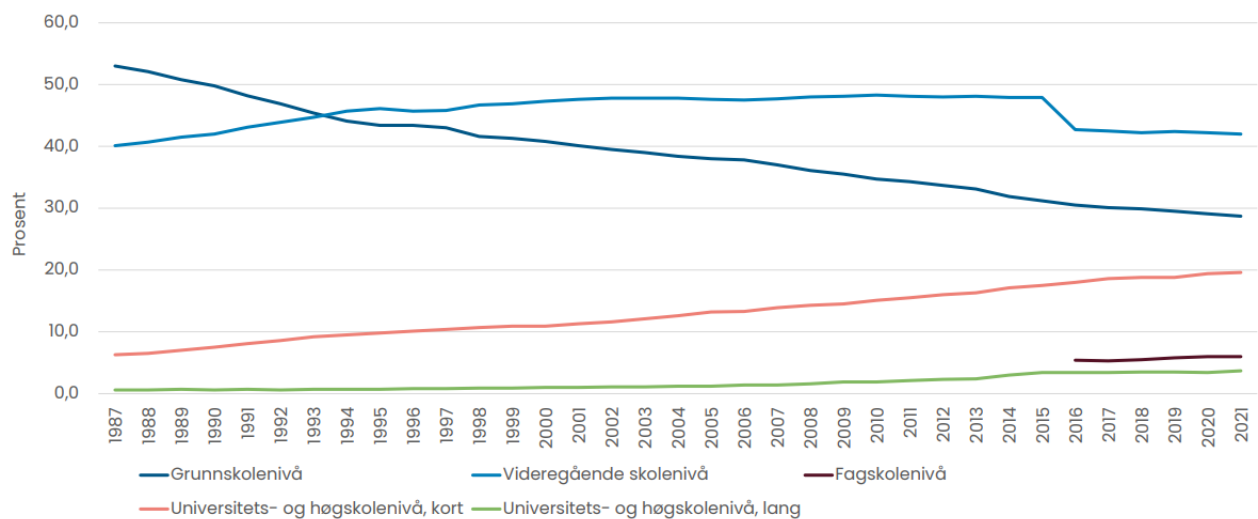
Kommunen hadde i 62 jordbruksbedrifter og 410 landbrukseigedomar i 2022, det er ingen store endringar her dei siste ti åra. Vi ser derimot ei auke i tal sauebruk siste seks åra, og ein nedgang i tal mjølkebruk. Talet på verpehøner har også blitt kraftig redusert, dette skuldast nedlegginga av ein større eggprodusent.

Kommunen har ni grunnskular med 1054 elevar, der ein av skulane er privat. Elevundersøkinga frå 7. trinn viser at elevane er fornøgde, og vi ligg litt over landsgjennomsnittet på dei fleste målingane

knytt til læringsstruktur, trivsels og motivasjon. Det er få personar med lang universitets- og høgskuleutdanning i kommunen (meir enn 4 år), bere 4,1% av befolkninga har teke lengre høgare utdanning. Derimot er det ei auke på 10% dei siste 17 åra i talet personar som tek høgare utdanning (kort). Talet på personar som bere har vidaregåande eller grunnskule går nedover, noko som tyder på at fleire tek høgare utdanning (Kommuneprofilen, 2024).

Fleire kvinner enn menn tek høgare utdanning, både lang og kort i kommunen (Møre og Romsdal fylkeskommune, 2023). Sjølv om kommunen ikkje har dei beste tala for kor mange som tek høgare utdanning, ligg likevel medianinntekta til husholdingane i kommunen over både snittet for fylket og landet i fylje SSB tabell 06944 (SSB, 2024). Figuren under viser utdanningsnivået i befolkninga.

UTDANNINGSNIVÅET I BEFOLKNINGA

Figur 7. Utdanningsnivået i befolkninga (Møre og Romsdal fylkeskommune, 2023).

Forholdet mellom kvinner og menn i kommunen

Det er store skilnader i inntektene mellom kvinner og menn i kommunen. Kvinner si inntekt i prosent av menn si inntekt låg i 2022 på 55,4%. Ein mann tente då i gjennomsnitt 702 400 kroner, medan ei kvinne tente 389 200 kroner. Dette er ein forskjell på 313 200 kroner.

I tabellen under kan vi sjå inntektsforskjellane mellom menn og kvinner for fleire kommunar.

Tabellen er utarbeida for å gi eit betre bilete av inntektsforskjellane mellom kvinner og menn i

kommunen. Sjølv om det er store skilnadar mellom inntektene mellom kvinner og menn i kommunen, kan ein sjå ut i frå tabellen att inntekta til kvinnene ikkje er betydeleg lågare enn inntekta til kvinner i andre kommunar. Hovudårsaka til dei store inntektsforskjellane i kommunen er altså ikkje fordi kvinnene tener lite, men fordi menn i kommunen tener veldig mykje. Tala i tabellen viser gjennomsnittsinntekter.

INNTEKTSFORSKJELLAR MELLOM KVINNER OG MENN

Kommune	År	Brutto inntekt gjennomsnitt i kroner		Kvinneres inntekt i prosent av menns inntekt
		Menn	Kvinner	
Herøy	2022	702 400	389 200	55,4
Ulstein	2022	625 600	410 700	65,7
Hareid	2022	594 000	391 300	65,9
Sande	2022	585 400	388 800	66,4
Ørsta	2022	603 300	403 400	66,9
Ålesund	2022	647 500	439 700	67,9
Møre og Romsdal	2022	620 900	423 100	68,1
Volda	2022	540 900	396 700	73,3

Tabell 2. Inntektsforskjellar mellom kvinner og menn (Kommuneprofilen, 2024).

Dersom ein ser på siste kolonne i tabellen, kvinneres inntekt i prosent av menns inntekt kan ein sjå store skilnadar mellom Herøy som ligg på 55,4% og som er den kommunen som kjem dårlegast ut, og Volda som kjem best ut med 73,3%. Skilnaden her er store i prosent, men dersom ein studerer tala tener kvinnene i Volda bere 7 500 kroner meir i året enn kvinnene i Herøy. Ser ein derimot tala for menn i dei to kommunane ser vi att menn i Herøy tenar i snitt 161 500 meir enn menn i Volda. Dette gjer altså at vi får det store avviket i prosent. Legg vi då i tillegg til faktoren at fleire kvinner i Herøy jobbar deltid vil dette også gi utslag i inntektsforskjellane.

Om lag halvparten av kvinnene i kommunen jobbar deltid, og tala mellom kvinner og menn som jobbar deltid har store skilnader. Likevel skil ikkje Herøy seg betydeleg ut ifrå dei fleste andre kommunane i nærleiken. Kommunen ligg likevel over snittet for fylket og landet når det kjem til sysselsette kvinner som arbeider deltid. Sidan 2018 har tala for deltidsarbeidande kvinner gått noko nedover i kommunen. Tabellen under viser tal for kvinner og menn som jobbar deltid i prosent, for ulike kommunar, heile landet, og for Møre og Romsdal.

ANDEL SYSSELSETTE MENN OG KVINNER SOM JOBBAR DELTID

KOMMUNE	MENN	KVINNER
Vanylven	15,0	55,8
Herøy	13,4	47,7
Volda	21,7	47,5
Sande	12,6	45,9
Ørsta	14,8	45,0
Hareid	12,9	43,1
Ulstein	11,7	37,7
Heile landet	16,3	35,4
Møre og Romsdal	14,7	40,1

Tabell 3. Indikatorer for kjønnslikestilling: Andel sysselsatte menn og kvinner som jobber deltid (SSB tabel 09293).

Hovudutfordringar

- Kommunen har få statlege arbeidsplassar
- Næringslivet har høg risiko for konjunktursvingingar
- Herøy har ei handelslekkasje i bu- og arbeidsmarknadsregionen på 14%
- Herøy er nettoimportør av konsumvarer, noko som gir handelsunderskot i detaljhandelen
- Bere 4,1% av befolkninga har lang høgare utdanning, kommunen ligg under landsgjennomsnittet
- Det er store skilnadar i inntektene mellom kvinner og menn, og om lag halvparten av kvinnene i Herøy arbeider deltid

Desse planane skal imøtekome utfordringane:

- Kommunedelplan Myrvåg Dragsund
- Kommunedelplan for strategisk næringsutvikling

Planane vil kunne legge til rette for fleire arbeidsplassar og næringsutvikling i kommunen. Dette vil vere positivt for eit næringsliv me høg risiko for konjunktursvingingar, og kan gi føringar for korleis ein skal jobbe for å redusere handelsunderskot. Planane kan og vere med å løyse utfordringa vi har med få statlege arbeidsplassar.

- Utviklingsplan for Fosnavåg sentrum

Set i gong arbeid med byutvikling for å gjere kommunen attraktiv for tilflyttarar, men også for buande og turisme. Byutviklingsarbeid vil vere positivt for næringslivet, og legge føringar for kva utfordringar ein må ta tak i. Målet må vere å redusere handelslekkasje.

- Strategisk kompetanseplan
- Herøyskulen 2023-2028 Strategiplan for kvalitet i grunnskule
- Plan for arbeid med trygt og godt læringsmiljø
- Kompetanseplan

Planane legg til rette for å styrke utdanninga i kommunen, og legg føringar for å rekruttere utdanna arbeidskraft. Planane legg og til rette for å etterutdanne dei tilsette.

- Kommunedelplan for strategisk næringsutvikling

Ved revidering av kommunedelplan for strategisk næringsutvikling bør utfordringa med ulikheitene mellom kvinner og menn i kommunen takast opp. Dette er ei kompleks utfordring som kommunen og næringslivet må samarbeide om å betre.

4.3 Areal, miljø og klima

Dette kapittelet tek føre seg fyljande berekraftsmål:

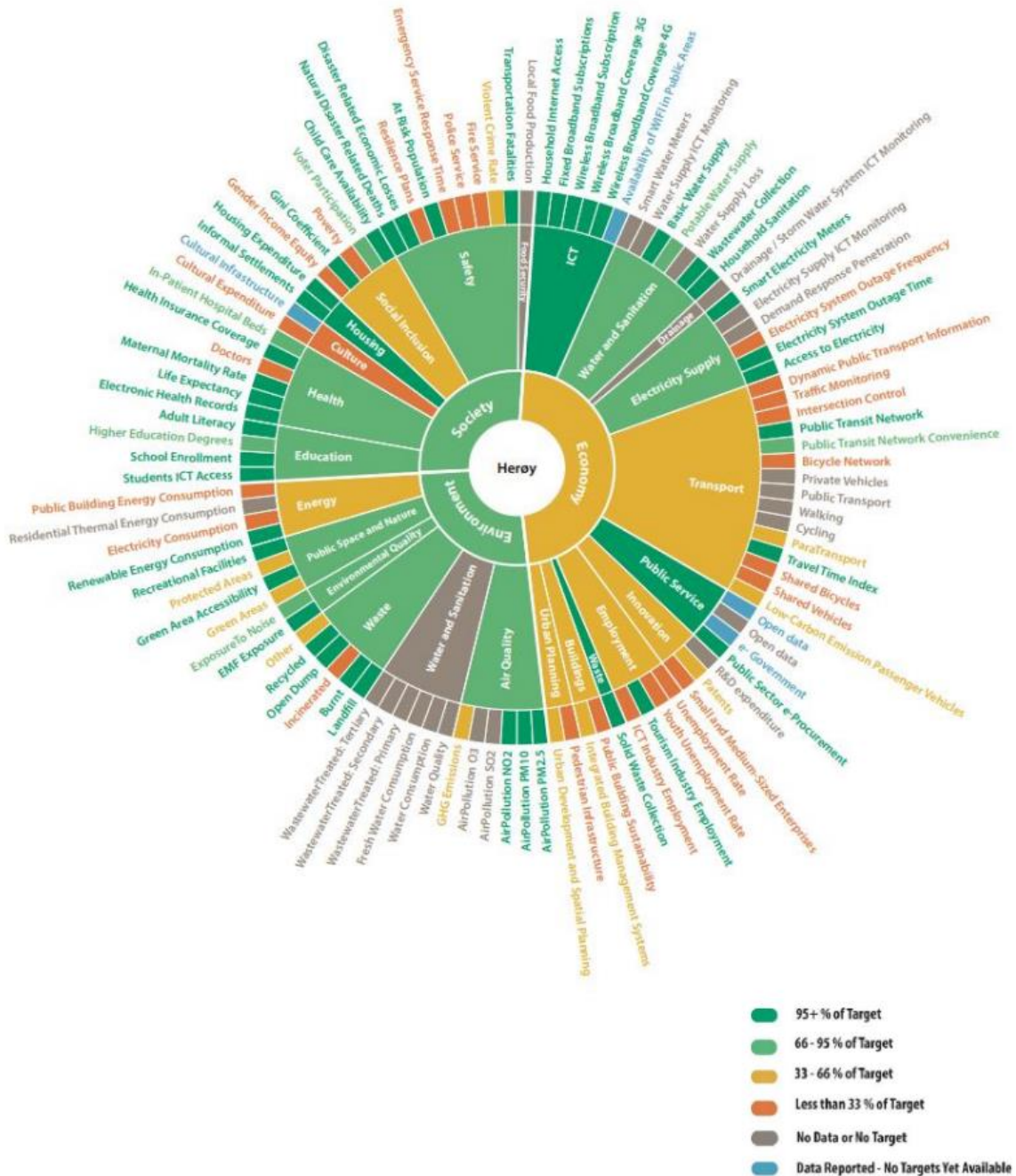
I Herøy består jordbruksareala av 7665 dekar, noko som utgjer 6,5% av kommunen sitt landareal. Av dette er 3,2% fulldyrka jord, 1,2% overflatedyrka og 2,1% innmarksbeite. Kommunen har 13062

dekar skog, der 6,8% er produktiv skog og 4,2% uproduktiv skog. 7420 dekar eller 6,2% av landarealet er teke i bruk som bebyggelse eller samferdsel og 91175 dekar er rekna som anna markslag. Av anna markslag har vi 70,3% open fastmark, 4,6% myr (open eller med skog) og 1,5% ferskvatn. 111 dekar eller 0,1% av kommunen sitt areal er ikkje kartlagd (NIBIO, 2024).

3891 dekar er kartlagd som dyrkbar jord i Herøy, altså areal som kan dyrkast opp til å bli fulldyrka jord. 56,8% av areala som kan dyrkast opp i kommunen i dag er registrert som open fastmark. Kor godt eigna den dyrkbare jorda er for matproduksjon er mellom anna avhengig av klima, 40% av jorda som kan dyrkast opp ligg i sone 3, godt eigna for fordyrking (NIBIO, 2024). Vi har ikkje jord som ligg i sone 1 eller 2, dette gjer at vi må verne om den jorda vi har som kan brukast til dyrking. Det er viktig å unngå utbygging av dyrka mark, matjord og myr, og dette blir enda viktigare i framtida på grunn av klimaendringar. Dette har både med beredskap og matsikkerheit å gjere.

I Herøy har vi sju naturvernområde, fem av desse er naturreservat som er den strengaste forma for områdevern etter naturmangfaldlova. Desse områda inneheld truga, sjeldan eller sårbar natur, representerer ein bestemt naturtype, har ein særleg betydning for biologisk mangfald, utgjer ein spesiell geologisk førekomst, eller har særskilt naturvitskapeleg verdi (Miljødirektoratet, 2024). Kommunen har også ei rekkje kulturminne og kulturmiljø med nasjonal eller regional verdi.

KPI ANALYSE AV HERØY

Figur 8. Key Performance Indicators (United 4 Smart Sustainable Cities, 2021).

Figuren over viser korleis Herøy kommune ligg ann i forhold til å nå FN sine berekraftsmål. Den indikatoren vi må jobbe mest med er økonomi. Her treng vi å forbetre transport, innovasjon, sysselsetting, offentlege bygningar og byplanlegging.

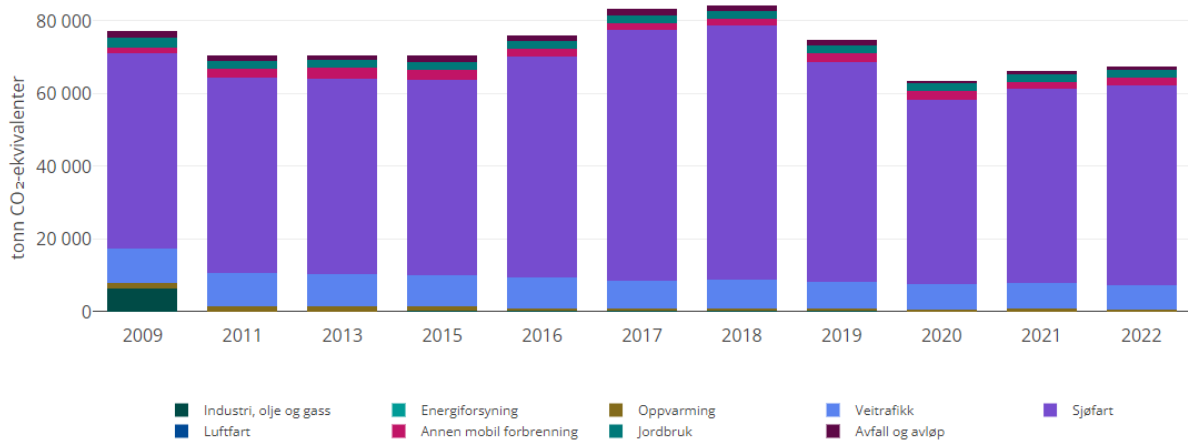
I forhold til transport må vi få fleire gang- og sykkelveggar, eit betre kollektivtilbod, og vi må tenke nytt når det kjem til bysyklar og bildeling. Under innovasjon kjem det fram at kommunen har ei låg andel små og mellomstore bedrifter, noko som tilseier lite innovasjon. Det er og registrert få patent i forhold til tal på innbyggjarar. Når det kjem til sysselsetting er arbeidsløysa høg, særleg blant ungdom. Det er også få personar som jobbar med IT. Ingen av dei kommunale bygningane er sertifisert i henhold til internasjonale standardar for berekraft, og kommunen har ikkje sentral driftsovervaking på bygningsmassen. I forhold til byplanlegging er viktige prinsipp for berekraft i liten grad lagd til grunn, det er også få byrom forbeholdt gåande. Kommunen manglar også data for digital overvaking av overvatn nettet, dette vil bli svært viktig i tida som kjem med aukande klimaendringar. Overvatn er ei av dei største klimautfordringane vi kjem til å stå opp i mot i kommunen.

I kategorien miljø kjem det fram at vi manglar data knytt til vatn og sanitær, dette er noko kommunen må få på plass. Kommunen kjem dårleg ut på energi fordi det samla forbruket i offentlege bygningar er for høgt.

I kategorien samfunn ligg indikatoren som kommunen scorar aller dårlegast på, nemleg kulturarv. Utgiftene til bevaring av kulturmiljø er låge, dette skuldast nok at dette i Noreg er i hovudsak eit statleg ansvar. Det er heller ikkje mogleg å finne tal for kva ressursar som er nytta i Herøy, verken frå statleg eller fylkeskommunalt nivå. I Herøy har vi mykje kulturarv å bygge vidare på, det er viktig at dette vert løfta fram og bygd vidare på.

Herøy kommune har ei utfordring i forhold til sosial ulikskap, og i hovudsak er det at fordeling av inntekt mellom kjønna er skeiv som er den største utfordringa her. I snitt tener kvinner bere halvparten av det ein mann tener i kommunen. Relativ fattigdom er også stor i forhold til benchmark, heile 9,9% av hushaldingane har ei inntekt som utgjer 50% eller lågare av median-inntekta i kommunen. Kommunen manglar også data for matsikkerheit, dette er eit tema som er sterkt belyst i dei nasjonale forventningane, so her har ein eit stort forbettringspotensiale.

Sektorfordelte utslepp per år for Herøy kommune

Figur 9. Sektorfordelte utslepp per år for Herøy kommune (Miljødirektoratet, 2023).

Figuren over viser utsleppa vi har i kommunen, fordelt på ulike sektorar. I kommunen er dei største utsleppa knytt til sjøfart. Heile 81,8% av utsleppa vi har i kommunen er knytt til denne sektoren. For å imøtekomme klimautfordringane må ein legge inn ein stor innsats for å redusere utsleppa knytt til denne sektoren. Statsforvaltaren seier at to tredjedelar av berekraftsmåla må løysast i lokalsamfunna. Kommunane er derfor navet i berekraftsarbeidet då dei står nærast innbyggjarane, bedriftene og organisasjonane (Statsforvaltaren, 2024).

Hovudutfordringar

- Herøy kommune har størst utslepp knytt til sjøfart, men generelt ei utfordring med overgang til lågutsleppsamfunn med dei klimakrav som no er gjeldande
- Kommunen har store utfordringar knytt til kommuneøkonomien
- Ingen av dei kommunale bygningane er sertifisert i henhold til internasjonale standardar for berekraft, og det samla forbruket i offentlege bygningar er for høgt
- Næringslivet får ikkje tilgang til den kompetansen dei treng
- Kommunen har lite næringsareal tilgjengeleg
- Det er teke lite omsyn til berekraft i byplanlegging og få byrom forbeholdt gåande
- Kommunen jobbar for lite med kulturarv
- Kommunen manglar data for matsikkerheit
- Kommunen har få ladepunkt for el-bilar

Desse planane skal imøtekome utfordringane:

- Kommunedelplan for klima

Tek føre seg utslepp i kommunen, men den maritime sektoren må også omstille seg for å nå klimamåla og redusere utslepp i næringa. Planen tek og føre seg korleis ein skal jobbe for meir klimavenlege bygg, og korleis ein skal få ned forbruket. Det er strengare krav og mykje ein må ta tak i for å tilpasse seg eit lågutsleppsamfunn, ein trong kommuneøkonomi gjer dette vanskeleg.

- Utviklingsplan for Fosnavåg sentrum

Vil ivareta berekraft i byplanlegging samt byrom for gåande.

- Kommunedelplan for strategisk næringsutvikling
- Kommuneplanens arealdel

Legg føringar for korleis ein kan jobbe for attraktivitet og sikre næringsareal.

- Kommunedelplan for kulturminne

Planen er under arbeid og vil ta føre seg kulturminne og kulturarv.

- Kommunedelplan for landbruk
- Forvaltningsplan for hjort

Planane blir revidert for å ta føre seg matsikkerheit, revidering av kommuneplanen sin arealdel vil legge til rette for bevaring av matjord, og samfunnsplanleggar vil jobbe med klima, berekraft, klimarekneskap/budsjett for å redusere kommunen sine utslepp.

- Utviklingsplan for Fosnavåg

Vil ta føre seg utfordringa med få ladepunkt i sentrum, på sikt vil kommunen utarbeide ein ladestrategi.

4.4 Levekår og folkehelse

Dette kapittelet tek føre seg fyljande berekraftsmål:

Levekår omhandlar alt frå helse, sysselsetting, arbeidsvilkår, økonomiske ressursar, utdanningsmoglegheiter, familie og sosiale relasjonar, til bustad og nærmiljø og kultur. Gode levekår er viktige for helse og livskvalitet.

Det er færre som har høgskule eller universitetsutdanning i Herøy samanlikna med gjennomsnittet i landet. Likevel har fleirtalet av innbyggjarane gode levekår, og talet på fattige barnefamiliar har vore relativt uendra dei siste åra. Utdanning er ikkje ein garanti mot arbeidsløyse og fattigdom, men dei med låg utdanning har ofte størst vanskar på arbeidsmarknaden. Eineforsørgjarar er gjerne meir utsett for fattigdom. Inntekt og økonomi er grunnleggande påverknadsfaktorar for helse, og levekår har stor betydning for motivasjon og evne til å oppretthalde helsebringande levevanar. I tillegg har det å vekse opp i familiar som over tid har låginntekt stor betydning for barna si helse og livskvalitet (Folkehelseoversikt, 2024).

Folkehelseoversikta viser at psykiske helseplager er mellom dei største folkehelseutfordringane i Noreg. Når vi snakkar om psykisk helse, skil vi mellom psykiske plager og psykiske lidingar. Målt etter bruken av primærtenesta og legemiddel ser det ut til at sjukdomsbyrden i psykiske symptom og lidingar har auka i Herøy dei siste åra. Tala er ikkje spesielt høge når vi samanliknar med landsgjennomsnittet, men psykiske helseplager gir likevel store utfordringar og konsekvensar både for den einskilde og samfunnet.

Overvekt og fedme ser ut til å vere meir vanleg i Herøy enn elles i landet. Dette kan påverke utfordringsbiletet til kommunen i framtida. Overvekt og fedme gir auka risiko for ei rekke sjukdomar, som type 2 diabetes, hjarte og karsjukdommar, enkelte kreftsjukdommar og alvorlege psykiske helsekonsekvensar (Folkehelseoversikt, 2024).

Ut i frå folkehelseoversikta ser ein at mange har muskel og skjelettplager i Herøy. Førekomsten aukar med alderen, og kvinner er meir utsett enn menn. I Noreg er dette den vanlegaste årsaka til sjukefråvær. Mange muskel og skjelettsjukdommar har samanheng med aukande alder, stillesitjande livsstil og til dels også overvekt. Muskel og skjelettsjukdommar er meir vanleg ved låg sosioøkonomisk status.

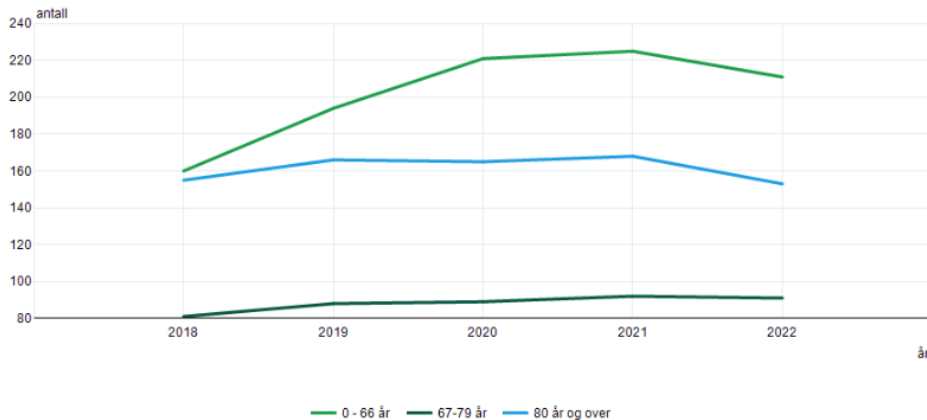
Forventa levealder gir oss informasjon om helsetilstanden i befolkninga. Dei siste 30 åra har alle grupper i samfunnet fått betre helse, men helsegevinsten er størst for gruppa med lang utdanning og høg inntekt. Forventa levealder er høgare i Herøy enn i landet både for kvinner og menn. Forventa levealder for menn i Noreg er 80,1 år, i Herøy er den 80,3 år. For kvinner i Noreg er forventa levealder 83,9 år, i Herøy 85,7 år (Folkehelseoversikt, 2024).

Vedvarande låginntekt er ein vanleg måte å definere fattigdom på. 8,9 prosent av innbyggjarane i Herøy lever i ein husstand med vedvarande låginntekt. Dette inkluderer ca. 153 barn. Prosentdelen av barn som veks opp i fattigdom er likevel lågare i Herøy enn i landet sett under eitt (Herøy kommune, 2024). Vedvarande låginntekt vil seie at eit hushald i snitt har tent under 60 prosent av medianinntekt (Kommunehelsa statistikkbank, 2019-2021).

Figuren under viser antal brukarar av heimetenester dei siste fire åra. Kommunen hadde i 2022 flest brukarar av denne tenesta i aldersgruppa 0-66 år, med om lag 210 brukarar, etterfylt av litt over 150 brukarar i gruppa 80 år og eldre. Institusjonstenester og aktiviserings- og servicetenester har flest brukarar i aldersgruppa 80 år og eldre. Desse tala kan gi oss eit bilete av kva tenester vi kjem til å trenge meir kapasitet på i åra framover med den venta eldrebølgja.

HEIMETENESTER

12003: Omsorgstjenester - brukere, etter alder og år. Herøy (Møre og Romsdal), Heimeteneste, Brukere (antall).

Figur 10. Omsorgstjenester, Heimeteneste (SSB tabell 12003).

Hovudutfordringar

- Det er meir vanleg med overvekt og fedme i Herøy enn i resten av landet
- Andelen 17-åringar som oppgjer at dei trenar sjeldnare enn ein gong i veka er høgare enn landsnivået
- Auke i psykiske symptom og lidingar
- Mange har muskel og skjelettplager i kommunen
- 8,9 prosent av innbyggjarane i Herøy lever i ein husstand med vedvarande låginntekt
- Skulane har svake resultat frå lesing på nasjonale prøver over fleire år, særleg på 5. trinn
- Det er dårleg leveringsstabilitet på vassforsyninga

Desse planane skal imøtekome utfordringane:

- Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet

Er revidert i 2024 for å ta føre seg utfordringar som at ungdom trenar sjeldan, og utfordringar knytt til overvekt og fedme gjennom å legge til rett for auka fysisk aktivitet.

- Temaplan for psykisk helse og rus
- Førebyggjande plan

Tek opp utfordringar knytt til folkehelse, psykiske plager og utanforskap.

- Leseplan

Blir starta opp i 2024 for å ta fatt i utfordringa med svake resultat frå lesing på nasjonale prøver.

- Vassforsyningsplan

Legg til rette for at det skal bli god leveringsstabilitet på vassforsyninga i kommunen.

4.5 Kommunale tenester i Herøy kommune og organisasjon

Dei kommunale tenestene i kommunen er organisert i fire sektorar:

Sektor helse og omsorg, som har ansvar knytt til tenestekoordinering, pleie og omsorgstenester, barn, familie og helse, hu og habilitering og legeteneste.

ORGANISASJONSKART HELSE OG OMSORG

Figur 11. Organisasjonskart helse og omsorg (Herøy kommune, 2024).

Sektor samfunnsutvikling, som har ansvar for utvikling, eigedom, brann, landbruk, anlegg og drift og Herøy gard.

ORGANISASJONSKART SAMFUNNSUTVIKLING

Figur 12. Organisasjonskart samfunnsutvikling (Herøy kommune, 2024).

Sektor kultur og oppvekst, som har ansvar for barnehage, grunnskule/PPT, Herøy kulturskule, kvalifiseringscenteret, og kultur.

ORGANISASJONSKART KULTUR OG OPPVEKST

Figur 13. Organisasjonskart kultur og oppvekst (Herøy kommune, 2024).

Sektor verksemdstyring, som har ansvar for service, kommunikasjon, økonomi og HR/HMS.

ORGANISASJONSKART VERKSEMDSTYRING

Figur 14. Organisasjonskart verksemdstyring (Herøy kommune, 2024).

Kommunen sin økonomi

Herøy kommune er ein del av Kostragruppe 1, kommunar med 2 000 til 9 999 innbyggjarar, med lave bundne kostnader og lave korrigerde inntekter. Herøy sine brutto driftsinntekter per innbyggjar var i 2023 på 93 672 kroner. Berre 26 kommunar i Norge har lågare brutto driftsinntekter enn oss.

Våre korrigerde frie inntekter (inkludert eigedomsskatt, konsesjonskraftinntekt og fordel arbeidsgjevaravgift) er på 91% av landsgjennomsnittet. For Herøy kommune sin del utgjør desse inntektene 64 623 kroner per innbyggjar medan landsgjennomsnittet er på 71 140 kroner. Differansen er på 6 517 kroner per innbyggjar eller totalt 58 400 000 kroner.

Samanliknar vi oss med dei andre kommunane i 7-stjerna er det vi som har dei lågaste inntektene per innbyggjar. Totalt 6 av dei 7 kommunane ligg under landssnittet, og inntektene varierer mellom 64 623 kroner (Herøy) og 72 278 kroner (Vanylven).

Tjenesteområde	Mer-/mindreforbruk 2023 (mill. kr) sammenlignet med		
	Landsgjennomsnittet	«Normert nivå»	«Normert og inntektsjustert nivå»
Barnehage	-7,0	0,6	9,5
Administrasjon	6,2	4,7	9,2
Landbruk	0,3	0,2	0,4
Grunnskole	3,9	-1,5	12,8
Pleie og omsorg	19,2	-4,4	15,0
Kommunehelse	8,7	6,3	9,4
Barnevern	-8,5	-6,8	-4,3
Sosialtjeneste	-4,2	3,8	7,1
Sum	18,7	3,0	59,1

Figur 15. Mer-/mindreforbruk i 2023 (Herøy kommune).

Figuren over viser ei utarbeida ei KOSTRA- og effektivitetsanalyse som skal illustrere korleis kommunen sin ressursbruk på sentrale tenesteområde harmonerer med kommunen sine økonomiske rammebetingelsar, det vil seie at det blir teke omsyn til både begrensa utgiftsbehov og reelt inntektsnivå (målt som korrigerte frie inntekter).

Brekningane viser at kommunen, på dei sentrale tenesteområda som inngår i inntektssystemet, hadde meirutgifter i forhold til landsgjennomsnittet på 18,7 millionar kroner i 2023. Då er det ikkje teke omsyn til at kommunen hadde eit høgare berekna utgiftsbehov enn gjennomsnittskommunen (ca. 2 prosent i 2023), eller at kommunen hadde 9% lågare inntektsnivå enn landsgjennomsnittet (tilsvarande om lag 56,1 millionar kroner i 2023).

Berekningane viser at Herøy kommune samla sett hadde meirutgifter på 59,1 millionar kroner i forhold til kommunen sine normerte og inntektsjusterte nivå i 2023.

Hovudutfordringar

- Kommunen har store utfordringar knytt til kommuneøkonomien
- Kommunen står overfor komplekse utfordringar knytt til klimaendringar
- Kommunen må tilpasse seg digitaliseringa og KI (kunstig intelligens)
- Kommunen vil få utfordringar med rekruttering når eldrebølgja inntreff

Desse planane skal imøtekome utfordringane:

- Økonomi og handlingsplan

Tek føre seg utfordringar knytt til kommuneøkonomien.

- Beredskapsplan
- Heilskapleg ROS
- Kommunedelplan for klima

Legg føringar for korleis kommunen skal ivareta sikkerheita i kommunen i forhold til klimaendringar.

- Digitalisering/KI plan

Vil ruste kommunen til å handtere utfordringar knytt til digitalisering og KI.

- Strategisk kompetanseplan for helse og omsorg
- Arbeidsgivarpolitikken
- Lønnspolitisk handlingsplan

Skal imøtekome behovet for rekruttering ved den venta eldrebølga.

5. Planoversikt

Kravet om ny planstrategi kvart fjerde år gir kommunane moglegheit til å ta ein gjennomgang av planane i kommunen jamleg. Det er viktig å ha eit enkelt og oversiktleg plansystem med oppdaterte og relevante planar som er tilpassa utfordringsbiletet i kommunen. Ein plan blir utvikla med bakgrunn i samfunnsutfordringar som må løysast, eller moglegheiter som bør nyttast på ein systematisk måte. Planbehovet i kommunen er ei oppfølging av utfordringane og moglegheitene ein ser, og måla som er sett.

Planbehovet er delt inn i planar som er nye, planar som skal vidareførast slik dei ligg føre, planar som treng ei gjennomgang og skal reviderast etter at til dømes nye lover eller krav har blitt gjeldande , og etter planar som er utdaterte eller ikkje lenger er gjeldande og som skal avviklast.

■ Nye planar ■ Vidareførast ■ Reviderast ■ Avviklast

Styringsdokument	Vedteken	Gjeld for	Ansvar	Merknad
Planstrategi	2024	2024-2027	Utvikling	

Overordna planar	Vedteken	Gjeld for	Ansvar	Merknad
Heilskapleg ROS	2024	2024	Kommunedirektør	Revidering 2024
Beredskapsplan	2018	2018-d.d.	Kommunedirektør	Revidering 2024

Kommuneplan	Vedteken	Gjeld for	Ansvar	Merknad
Samfunnsdel	2022	2022-2030	Utvikling	
Arealdel	2014	2013-2025	Utvikling	Revidering 2026
Økonomi og handlingsplan	2023	2024-2027	Kommunedirektør	Årleg revidering

Kommunedelplan	Vedteken	Gjeld for	Ansvar	Merknad
Kommunedelplan Myrvåg og Dragsund			Utvikling	Oppstart 2024
Kommunedelplan for kulturminne			Utvikling	Under arbeid
Kommunedelplan for strategisk næringsutvikling	2020	2020-2024	Utvikling	Revidering 2026
Kommunedelplan for landbruk			Landbruk og utvikling	Oppstart 2024
Kommunedelplan for trafikktrygging	2022	2022-2025	Anlegg og drift bistand frå utvikling	Revidering 2025
Kommunedelplan for avlaup	2016	2016-2022	Anlegg og drift	Revidering 2025
Kommunedelplan for hamn	2000		Anlegg og drift	Revidering 2026
Kommunedelplan for klima	2022	2022-2030	Eigedom og utvikling	

Kommunedelplan for bustadpolitikk	2015	2015-2019	Eigedom	Revidering 2026
Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet	2024	2024-2028	Kultur og oppvekst	
Kommunedelplan for helse og omsorg	2019	2019-2027	Helse og Omsorg	Revidering av handlingsdelen 2024

Temaplanar	Vedteken	Gjeld for	Ansvar	Merknad
Utviklingsplan for Fosnavåg sentrum	2024		Utvikling	Oppstart 2024
Vassforsyningsplan	2015	2015-2025	Anlegg og drift	Revidering 2027
Forvaltingsplan for hjort i Herøy kommune	2013	2013-2016	Landbruk	Reviderast 2025
Utviklingsplan for Herøy gard 2022-2025	2021	2022-2025	Herøy gard	
Alkoholpolitisk handlingsplan	2020	2020-2024	Servicetorget	Reviderast 2024
Kommunikasjonsstrategi	2022		Kommunikasjon	
Førebyggande plan			Helse og omsorg	Ferdigstillast 2024
Pandemiplan	2020		Helse og omsorg	
Rusmiddelpolitisk handlingsplan	2008	2008-2012	Helse og omsorg	Revidering 2025
Strategisk kompetanseplan	2021	2021-2025	Helse og omsorg	
Plan mot vald i nære relasjonar	2021	2021-2025	Helse og omsorg	
Eldreplan		2024-2028	Helse og omsorg	Ferdigstillast 2024
Plan for habilitering og rehabilitering	2020	2020-2028	Helse og omsorg	
Legeplan	2021	2021-2025	Helse og omsorg	
Temaplan for psykisk helse og rus	2022	2022-2026	Helse og omsorg	
Tverrfagleg plan	2018	2018-2022	Kultur og oppvekst	Avviklast Erstattast av førebyggande plan
Frivilligplan	2012	2012-2015	Kultur og oppvekst	Revidering 2024
Lokal rammeplan for barnehage	2020	2020-2024	Kultur og oppvekst	Reviderast 2024
Plan for trygt og godt barnehagemiljø	2022		Kultur og oppvekst	Revidering 2025
Herøyskulen 2023-2028 Strategiplan for kvalitet i grunnskule	2023	2023-2028	Kultur og oppvekst	

Plan for arbeid med trygt og godt læringsmiljø	2022		Kultur og oppvekst	Revidering 2024
Lokal rammeplan for SFO	2022	2022-2026	Kultur og oppvekst	Revidering 2026
Digital leseplan for grunnskulen	2023		Kultur og oppvekst	Revidering 2024
Kompetanseplan	2023	2023-2027	Kultur og oppvekst	
Lokal plan: Den kulturelle skolesekken (DKS)		2023-2024	Kultur og oppvekst	Årleg rullering
Friluftlivets ferdselsårer			Kultur og oppvekst	Ny
IKT-strategi for kultur og oppvekst		2025-2029	Kultur og oppvekst	Starta opp våren 2025
Arbeidsgivarpolitikken	2004		Sektor verksemdstyring	
Lønnspolitisk handlingsplan	2021		Sektor verksemdstyring	
Ladestrategi for Herøy kommune			Sektor samfunnsutvikling	Ny 2026
Skulebruksplan			Kultur og oppvekst	Ny
KI/Digitaliseringsplan			Kommunedirektør	Ny

Interkommunale planar	Vedteken	Gjeld for	Ansvar	Merknad
Kystsoneplan			Utvikling	Under arbeid

6. Kjelder

Folkehelseinstituttet. (2023). Kommnehelsa statistikkbank. [Kommnehelsa \(fhi.no\)](https://www.fhi.no/kommnehelsa)

FN-Sambandet. (2024). FNs bærekraftsmål. Henta frå [FNs bærekraftsmål](https://www.fn.no/baerekraftsmal)

FN-Sambandet. (2023, 15. September). Samarbeid for å nå målene. Henta frå [Samarbeid for å nå målene \(fn.no\)](https://www.fn.no/samarbeid-for-a-na-malene)

Herøy kommune. (2024). Folkehelseoversikt: Grunnlagsdokument for kommunal planstrategi 2024-2028.

Herøy kommune. (2022). Klimaplan. Henta frå [heroy.kommune.no/tenester/organisasjon-og-tilsette/styringsdokument/planar/tema-og-sektorplaner/veg-vatn-og-miljo/klimaplan/](https://www.heroy.kommune.no/tenester/organisasjon-og-tilsette/styringsdokument/planar/tema-og-sektorplaner/veg-vatn-og-miljo/klimaplan/)

Herøy kommune. (2024). Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet. Henta frå [kommunedelplan-idrett-og-fysisk-aktivitet-ferdig-politisk-handsama.pdf \(heroy.kommune.no\)](https://www.heroy.kommune.no/kommunedelplan-idrett-og-fysisk-aktivitet-ferdig-politisk-handsama.pdf)

Herøy kommune. (2022, 17. Mars). Kommuneplanen sin samfunnsdel. Henta frå [heroy.kommune.no/tenester/bygg-eigedom-og-plan/kommuneplanen/kommuneplan-samfunnsdel/](https://www.heroy.kommune.no/tenester/bygg-eigedom-og-plan/kommuneplanen/kommuneplan-samfunnsdel/)

Herøy kommune. (2024). Sektor. Henta frå [Søk - Herøy kommune \(heroy.kommune.no\)](https://www.heroy.kommune.no/sok-heroy-kommune)

Herøy kommune. (2023). Velkommen til øyriket ved storhavet. Henta frå [Velkommen til øyriket ved storhavet - Herøy kommune \(heroy.kommune.no\)](https://www.heroy.kommune.no/velkommen-til-oyriket-ved-storhavet)

Herøy kommune. (2023, 14. Desember). Økonomiplan 2024-2027 og budsjett 2024: Herøy kommune. Henta frå <https://pub.framsikt.net/2024/heroy/bm-2024-okplan24-27>

Kommunal- og distriktsdepartementet. (2023, 20. Juni). Nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging 2023-2027. Henta frå [Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027 \(regjeringen.no\)](https://www.regjeringen.no/nasjonale-forventninger-til-regional-og-kommunal-planlegging-2023-2027)

Kommuneprofilen. (2024, 04. Januar). Kommunefakta: Inntekt – formue – gjeld og skatt. Henta frå [KommuneProfilen. Kommunefakta med statistikk og nøkkeltall om utvikling i inntekt, formue gjeld og skatt i kommuner og regioner. Basert på statistikk fra SSB](https://www.kommuneprofilen.no/kommunefakta-med-statistikk-og-nokkeltall-om-utvikling-i-inntekt-formue-gjeld-og-skatt-i-kommuner-og-regioner-basert-pa-statistikk-fra-ssb)

Kommuneprofilen. (2024, 04. Januar). Kommunefakta: Befolkning. Henta frå [KommuneProfilen. Kommunefakta med statistikk og nøkkeltall om befolkning, innvandrere og befolkningens struktur og utvikling i kommuner og regioner. Basert på statistikk fra SSB](https://www.kommuneprofilen.no/kommunefakta-med-statistikk-og-nokkeltall-om-befolkning-innvandrere-og-befolkningens-struktur-og-utvikling-i-kommuner-og-regioner-basert-pa-statistikk-fra-ssb)

Kommuneprofilen. (2024, 04. Januar). Kommunefakta: Inntekt, formue, gjeld og skatt. Henta frå [KommuneProfilen. Kommunefakta med statistikk og nøkkeltall om utvikling i inntekt, formue gjeld og skatt i kommuner og regioner. Basert på statistikk fra SSB](https://www.kommuneprofilen.no/kommunefakta-med-statistikk-og-nokkeltall-om-utvikling-i-inntekt-formue-gjeld-og-skatt-i-kommuner-og-regioner-basert-pa-statistikk-fra-ssb)

Lovdata. (2024, 01. Januar). Lov om folkehelsearbeid. Henta frå [Lov om folkehelsearbeid \(folkehelseloven\) - Lovdata](#)

Lovdata. (2024, 01. Januar). Lov om planlegging og byggesaksbehandling. Henta frå <https://lovdata.no/lov/2008-06-27-71/§10-1>

Miljødirektoratet. (2023, 18. Desember). Utslipp av klimagasser i kommuner og fylker: Herøy (Møre og Romsdal) Henta frå [Utslipp av klimagasser i Norges kommuner og fylker - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](#)

Miljødirektoratet. (2024, 04. Januar). Naturbase kart. Henta frå [Naturbase kart \(miljodirektoratet.no\)](#)

Møre og Romsdal fylkeskommune. (2024). Fylkesplan for berekraftfylket Møre og Romsdal 2025-2028. Henta frå [Fylkesplan for berekraftfylket Møre og Romsdal \(framsikt.net\)](#)

Møre og Romsdal fylkeskommune. (2024). Regional planstrategi Møre og Romsdal 2025-2028. Henta frå [Regional planstrategi Møre og Romsdal 2025-2028 \(framsikt.net\)](#)

Møre og Romsdal fylkeskommune. (2023, Hausten). Kommunestatistikk: Herøy kommune 2023. Henta frå [Fylkesstatistikk 2020 \(website-files.com\)](#)

NIBIO. (2024, 26. Januar). Arealbarometer for Herøy i Møre og Romsdal. Henta frå [Arealbarometer - Herøy i Møre og Romsdal \(nibio.no\)](#)

Regjeringen. (2023, 21. Desember). FNs bærekraftsmål. Henta frå [FNs bærekraftsmål - regjeringen.no](#)

Satsforvaltaren. (2024). Forventningsbrevet 2024: Nasjonale forventningar til kommunane. Henta frå [forventningsbrevet-2024 .pdf \(statsforvalteren.no\)](#)

Statistisk sentralbyrå. (2023, 4. kvartal). Kommunefakta for Herøy kommune (Møre og Romsdal). Henta frå [Kommunefakta – SSB](#)

United 4 Smart Sustainable Cities. (2021, April). City Snapshot: Herøy, Norway. Henta frå [wfdocument.ashx \(heroy.kommune.no\)](#)

Figurliste

Figur 1. FN's bærekraftsmål (FN, 2023).

Figur 2. Plansystemet i Herøy kommune (Kommunal- og distriktsdepartementet).

Figur 3. Befolkningsutviklinga 2008-2023 (Møre og Romsdal fylkeskommune, 2023).

Figur 4. Folketalsutvikling i Herøy kommune, (Møre og Romsdal fylkeskommune, 2023).

Figur 5. Hushald etter type (Møre og Romsdal fylkeskommune, 2023).

Figur 6. Antal arbeidsledige (Kommuneprofilen, 2024).

Figur 7. Utdanningsnivået i befolkninga (Møre og Romsdal fylkeskommune, 2023).

Figur 8. Key Performance Indicators (United 4 Smart Sustainable Cities, 2021).

Figur 9. Sektorfordelte utslepp per år for Herøy kommune (Miljødirektoratet, 2023).

Figur 10. Omsorgstenester, Heimeuteneste (SSB tabell 12003).

Figur 11. Organisasjonskart helse og omsorg (Herøy kommune, 2024).

Figur 12. Organisasjonskart samfunnsutvikling (Herøy kommune, 2024).

Figur 13. Organisasjonskart kultur og oppvekst (Herøy kommune, 2024).

Figur 14. Organisasjonskart verksemdstyring (Herøy kommune, 2024).

Figur 15. Mer-/mindreforbruk i 2023 (Herøy kommune).

Tabelloversikt

Tabell 1. Fremskrevet folkemengde (SSB tabell 11668).

Tabell 2. Inntektsforskjellar mellom kvinner og menn (Kommuneprofilen, 2024).

Tabell 3. Indikatorer for kjønnslikestilling: Andel sysselsatte menn og kvinner som jobber deltid (SSB tabel 09293).